

Eierskapskontroll – Oslo Pensjonsforsikring AS

2019

Tidligere publikasjoner fra Kommunerevisjonen i Oslo

- Rapport 1/2018 Svømmeopplæringen i barneskolen**
- Rapport 2/2018 Eierskapskontroll – Vigo IKS**
- Rapport 3/2018 Oppsummering av utvalgte undersøkelser gjennomført i regnskapsrevisjonen 2017**
- Rapport 4/2018 Renovasjonsetatens anskaffelse av avfallsinnhenting**
- Rapport 5/2018 Sykehjemsetaten – kvalitetsutvikling i langtidshjem og helsehus**
- Rapport 6/2018 Overordnet styring av informasjonssikkerhet**
- Rapport 7/2018 Saksbehandlingstid reguleringsplaner – Detaljregulering i Oslo kommune**
- Rapport 8/2018 Barnevernsinstitusjoner – kompetanse og bemanning m.m.**
- Rapport 9/2018 Bydelenes forebygging av utenforskap blant barn og unge**
- Rapport 10/2018 Måloppnåelse og resultater i Områdeløft Tøyen**
- Rapport 11/2018 Styring av Boligbygg Oslo KF for å forebygge korrupsjon og misligheter**
- Rapport 12/2018 Eiendomstransaksjoner i Boligbygg Oslo KF**
- Rapport 13/2018 Eierskapskontroll – HAV Eiendom AS**
- Rapport 14/2018 Klimaetatens arbeid med kommunens klimamål**
- Rapport 15/2018 Rehabilitering i helsehus**
- Rapport 16/2018 Ernæringsarbeidet i hjemmetjenesten**
- Rapport 17/2018 Spesialundervisning i videregående skole – Elvebakken videregående skole og Kuben videregående skole**
- Rapport 18/2018 Internkontroll i investeringsprosjekter i Omsorgsbygg**
-
- Rapport 1/2019 Sikkerhetskrav i IKT-anskaffelser**
- Rapport 2/2019 Tilgjengeligheten til sosiale tjenester i NAV**
- Rapport 3/2019 Oppsummering av utvalgte undersøkelser gjennomført i regnskapsrevisjonen 2018**

For mer informasjon om Kommunerevisjonen og våre rapporter se www.krv.oslo.kommune.no

Forord

Denne rapporten er et resultat av prosjektet *Eierskapskontroll – Oslo Pensjonsforsikring AS*.

Bystyret behandlet 22.06.2016 *Overordnet analyse og plan for selskapskontroll 2016–2020* (sak 187) og vedtok blant annet følgende:

Det gjennomføres etter kontrollutvalgets nærmere vurdering eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i et utvalg selskaper. Selskaper som er tillagt et samfunnsmessig ansvar i tillegg til rent forretningsmessig drift, skal prioriteres i denne kontrollen.

Prosjektet ble vedtatt gjennomført av kontrollutvalget 28.08.2018 ved behandling av sak om forvaltningsrevisjon med oppstart andre halvår 2018 (sak 56).

Denne eierskapskontrollen er gjennomført i overensstemmelse med kommunelovens regler om gjennomføring av selskapskontroll i §§ 77 nummer 5 og 80 samt forskrift om kontrollutvalg §§ 13 og 14. Gjennomføringen av eierskapskontrollen er basert på Norges Kommunerevisorforbunds (NKRF) veileder *Selskapskontroll – fra A til Å*.

Prosjektet er gjennomført av Arve Alstad (prosjektleder) og seniorrådgiver Kristin Skaane.

Vi vil takke Byrådsavdeling for finans og styret/administrasjon i Oslo Pensjonsforsikring AS for nødvendig bistand i løpet av prosjektet.

21.03.2019

Hilde Ludt
ass. avdelingsdirektør

Arve Alstad
seniorrådgiver

Innhold

Hovedbudskap	5
Sammendrag	5
1. Innledning	9
1.1 Bakgrunn	9
1.2 Formål og problemstillinger	9
1.3 Avgrensninger	10
1.4 Vurderingskriterier	10
1.5 Metodisk tilnærming og gjennomføring.....	10
1.6 Rapportens oppbygning.....	10
2. Oslo Pensjonsforsikring AS.....	11
3. Oslo kommunes eierstyring og oppfølging av selskapet.....	13
3.1 Generalforsamling	13
3.2 Vedtekter og styrevalg.....	15
3.3 Mål for selskapet	16
3.4 Etisk regelverk og samfunnsansvar	17
3.5 Kontaktmøter og rapportering	19
3.6 Opplysningsplikt overfor bystyret.....	20
3.7 Ivaretagelse av særskilte føringer fra bystyret.....	21
4. Kommunerevisjonens konklusjoner.....	22
5. Uttalelser til rapporten og Kommunerevisjonens vurdering av disse	23
5.1 Uttalelse fra byråden for finans	23
5.2 Kommunerevisjonens vurdering	23
Referanser	25
Vedlegg 1 Kriterier for eierskapskontroll	27
Vedlegg 2 Uttalelse fra byråden for finans.....	37

Hovedbudskap

Kommunerevisjonen har vurdert om eierskapsutøvelsen i Oslo Pensjonsforsikring AS ble ivaretatt i tråd med aksjelov, bystyrets vedtak og forutsetninger og etablerte normer for god eierstyring i perioden 2016–2018.

Basert på gjennomgått informasjon er det Kommunerevisjonens vurdering at eierskapsutøvelsen var i tråd med kravene på de undersøkte områdene.

Sammendrag

Formålet med Kommunerevisjonens eierskapskontroll har vært å gi informasjon til kontrollutvalget og bystyret om kommunens utøvelse av eierskapet i Oslo Pensjonsforsikring AS i perioden 2016–2018.

Eierskapskontroll er en avgrenset kontroll med forvaltningen av kommunens eierinteresser i selskaper som kommunen eier alene eller sammen med andre kommuner eller fylkeskommuner, herunder at eierskapsutøvelsen utføres i samsvar med gjeldende lover, bystyrets vedtak og forutsetninger og i tråd med beste praksis.

Oslo Pensjonsforsikring AS er et livsforsikringsselskap heleid av Oslo kommune og har som formål å forvalte ordningen med kommunal tjenstepensjon til Oslo kommune, kommunale foretak, enkelte av kommunens aksjeselskaper og flere helseforetak (tidligere ansatte ved Oslo kommunes sykehus da staten overtok eierskapet i 2002).

Byråden for finans utøvde fullmakten til å møte og avgi stemme på generalforsamlingene i selskapet i undersøkelsesperioden.

Problemstilling og metode

Problemstillingen i eierskapskontrollen har vært denne:

- Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med bystyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring?

Problemstillingen er besvart ved å undersøke blant annet om eier har

- ivaretatt kravene i aksjeloven og eventuell annen relevant lovgivning og kommunale vedtak om blant annet utforming av vedtekter og krav til innkalling og gjennomføring av generalforsamling, valg av styre mv.
- satt klare resultatmål og andre mål for selskapet
- fulgt opp at selskapet ivaretar sitt samfunnsansvar
- sikret seg nødvendig informasjon om selskapet gjennom rapportering om selskapets måloppnåelse, krav til rapportering og møter
- ivaretatt sin opplysningsplikt overfor bystyret
- ivaretatt eventuelle andre særskilte føringer vedrørende selskapet fra bystyret

Eierskapskontrollen gjennomføres ikke som en forvaltningsrevisjon, men som en mer begrenset kontroll. Undersøkelsen er basert på Kommunerevisjonen i Oslos opplegg for eierskapskontroll, som er benyttet i en rekke tidligere eierskapskontroller vedrørende aksjeselskaper som Oslo kommune eier helt eller delvis.

Kontrollen ble gjennomført ved innhenting av egenerklæringer fra eierrepresentant og selskapets styre og dokumenter som er relevante for eierstyringen. De viktigste dokumentene er innkallinger, sakspapirer og protokoller fra generalforsamlinger og brev og annen skriftlig kommunikasjon mellom eier og selskap.

Datainnsamling foregikk i hovedsak i perioden november–desember 2018. Gitt undersøkelsens karakter gis det ikke anbefalinger.

Vurderinger

Generalforsamling

Generalforsamlingene i selskapet ble i undersøkelsesperioden innkalt, gjennomført og protokollert i tråd med aksjelovens bestemmelser på de undersøkte områdene.

Ifølge egenerklæringene fra eier og selskapets styre ble eierbeslutninger kun gjort i generalforsamling.

Vedtekter og styrevalg

Vedtektene inneholdt alle elementer som følger av aksjeloven. Vedtektene beskrev i tillegg blant annet styrets organisering og oppgaver og at generalforsamlingen skal velge styreleder. Eier bekreftet at vedtektene vurderes etter behov.

Eier baserte seg på styrets egenevaluering og selskapets resultater i sin vurdering av det til enhver tid sittende styrets kompetanse innenfor etterspurte fagområder og kunnskaper om kommunens organisering.

I undersøkelsesperioden var kjønnsbalansen i styret i tråd med kravene i aksjeloven § 20-6 første ledd punkt 3, jf. kommuneloven § 80 a punkt 1.

Eier hadde ikke systematisk tilbudt opplæring av nye styremedlemmer. Eier synes likevel å ha sikret nødvendig kompetanse gjennom rekruttering av styremedlemmer med styreerfaring, og eier var også kjent med selskapets kurs i styrearbeid som alle styremedlemmene hadde vært med på.

Mål for selskapet

Eier hadde etter Kommunerevisjonens vurdering klargjort mål og forventninger til selskapet og konsernet.

Etisk regelverk og samfunnsansvar

Eier hadde sikret seg at selskapet hadde et etisk regelverk som var minst like godt som kommunens eget, og at selskapet ivaretok sitt samfunnsansvar i tråd med kravene i byrådsak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*.

Kontaktmøter og rapportering

Eier hadde gjennomført rutinemessige kvartalsmøter med gjennomgang av selskapets status og resultater. I tillegg fikk eier den ordinære årsrapporteringen med regnskap.

Opplysningsplikten overfor bystyret

Byrådet hadde lagt fram for bystyret årsberetninger med regnskap og protokoller fra generalforsamlingene i undersøkelsesperioden og i tillegg lagt fram tre saker som vedrørte selskapet.

Ivaretagelse av bystyrets særskilte føringer

Bystyret hadde ikke gitt særskilte føringer til selskapet i undersøkelsesperioden.

Uttalelse til rapport

Byråden for finans avga sin uttalelse 18.03.2019. Uttalelsen følger i sin helhet i vedlegg

2. Byråden anså rapportens konklusjoner som dekkende, og i tråd med byrådets oppfatning av hvordan eierskapsutøvelsen har blitt utført i undersøkelsesperioden.

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Konsernet Oslo Pensjonsforsikring består av livsforsikringsselskapet Oslo Pensjonsforsikring AS og skadeforsikringsselskapet Oslo Forsikring AS. Konsernet er eid av Oslo kommune.

Kommunerevisjonen gjennomførte i 2013–2014 en kontroll med eierskapsutøvelsen i Oslo Pensjonsforsikring i perioden 2011–2013. I den perioden ble eierskapsutøvelsen i hovedsak gjennomført i samsvar med krav og føringer, men vedtektene var ikke fullt ut i tråd med forsikringsvirksomhetslovens krav, og eier hadde ikke satt klare resultatmål for selskapet.

Oslo Forsikring AS ble etablert som et eget forsikringsselskap for kommunen i 1996. Fra januar 2014 inngikk selskapet i forsikringskonsern med Oslo Pensjonsforsikring AS og er organisert som et datterselskap 100 prosent eid av Oslo Pensjonsforsikring AS.

Oslo Pensjonsforsikring AS leverer offentlig tjenstepensjon til de fleste ansatte i Oslo kommune, kommunale foretak, flere av kommunens aksjeselskaper og ansatte på sykehus som tidligere ble eid av Oslo kommune. Selskapet tilbyr også lån til dem som er medlem av pensjonsordningen, lærere i Osloskolen, ansatte i private helsestasjoner som inngår i Oslo kommunes helseplan, og personellservicekontorer tilknyttet ansatte i Oslo kommune.

1.2 Formål og problemstillinger

Formålet med eierskapskontroll er å gi kontrollutvalget informasjon om kommunens eierinteresser i selskapet utøves i samsvar med gjeldende lovverk, bystyrets vedtak og forutsetninger og i tråd med etablerte normer for eierstyring.

Problemstillingen har vært følgende:

- Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med bystyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring?

Problemstillingen er besvart ved å undersøke blant annet om eier har

- ivaretatt kravene i aksjeloven og eventuell annen relevant lovgivning og kommunale vedtak om blant annet utforming av vedtekter og krav til innkalling og gjennomføring av generalforsamling, valg av styre mv.
- satt klare resultatmål og andre mål for selskapet
- fulgt opp at selskapet ivaretar sitt samfunnsansvar
- sikret seg nødvendig informasjon om selskapet gjennom rapportering om selskapets måloppnåelse, krav til rapportering og møter
- ivaretatt sin opplysningsplikt overfor bystyret
- ivaretatt eventuelle andre særskilte føringer vedrørende selskapet fra bystyret

Undersøkelsen gir også informasjon om hvordan eier følger opp at datterselskapet, Oslo Forsikring AS, etterlever kommunens prinsipper for god eierstyring i aksjeselskaper, jf. byrådssak 273/11.

1.3 Avgrensninger

Undersøkelsen er avgrenset til perioden 2016–2018.

1.4 Vurderingskriterier

Eierskapsutøvelsen er vurdert mot et sett av kriterier på områder der vi har tilstrekkelig informasjon til å gjennomføre vurderinger. Kilder for kriteriene er som for tidligere eierskapskontroller

- lov om aksjeselskaper (aksjeloven)
- lov om forsikringsvirksomhet
- bystyrets vedtak av 17.02.1999 (sak 67) *Byrådets tertialrapportering til bystyret*
- byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*, tatt til orientering av bystyret 25.04.2012 (sak 98)

1.5 Metodisk tilnærming og gjennomføring

Eierskapskontrollen gjennomføres ikke som en forvaltningsrevisjon, men som en mer begrenset kontroll. Undersøkelsen er basert på Kommunerevisjonen i Oslos opplegg for eierskapskontroll, som er benyttet i en rekke tidligere eierskapskontroller vedrørende aksjeselskaper som Oslo kommune eier helt eller delvis.

Kontrollen ble gjennomført ved innhenting av egenerklæringer fra byråden for finans og selskapets styre og andre dokumenter som er relevante for eierstyringen. De viktigste dokumentene er innkallinger, sakspapirer og protokoller fra generalforsamlinger og brev og annen skriftlig kommunikasjon mellom eier og selskap.

Gitt undersøkelsens karakter gis det ikke anbefalinger.

Prosjektet ble formelt startet ved utsendelse av oppstartsbrev til byråden for finans, selskapets styreleder og administrerende direktør 14.11.2018.

Det ble gjennomført et oppstartsmøte 06.12.2018 med Byrådsavdeling for finans, styreleder og administrerende direktør.

Undersøkelsen omfattet perioden 2016–2018. Datainnsamling foregikk i hovedsak perioden november–desember 2018.

1.6 Rapportens oppbygning

I kapittel 2 beskrives litt av selskapets historie og dagens organisering. I kapittel 3 gjennomgås fakta og vurderinger av eierskapsutøvelsen i selskapet. Kommunerevisjonens konklusjoner framkommer i kapittel 4.

2. Oslo Pensjonsforsikring AS

Oslo Pensjonsforsikring AS er et livsforsikringsselskap heleid av Oslo kommune. Selskapet har som formål å forvalte ordningen med kommunal tjenstepensjon til Oslo kommune, kommunale foretak, enkelte av kommunens aksjeselskaper og flere helseforetak (tidligere ansatte ved Oslo kommunes sykehus da staten overtok eierskapet i 2002). Pensjonsordningene omfattet ved utgangen av 2017 vel 35 000 yrkesaktive, 39 000 pensjonister og 80 000 tidligere ansatte.

Oslo Pensjonsforsikring AS ble ledet av et styre bestående av syv medlemmer, hvorav fire var valgt av generalforsamlingen, to var valgt av selskapets ansatte, og en var utpekt av medlemmene. Selskapet hadde 84 fast ansatte ved utgangen av 2017.

Oslo Pensjonsforsikring AS eier 100 prosent av aksjene i Oslo Forsikring AS, som er kommunens skadeforsikringsselskap. Oslo Pensjonsforsikring AS eier 48 investeringsselskaper som i hovedsak eier enkelteiendommer, og som ikke har egen virksomhet utover dette. Ett unntak er Herøya Industripark AS (50 prosent eierandel), som er Norges største industripark og leier ut lokaler til rundt 80 virksomheter med i alt 2500 ansatte.

Tabell 1 inneholder utvalgte nøkkeltall for Oslo Pensjonsforsikring AS.

Tabell 1 Nøkkeltall for Oslo Pensjonsforsikring AS

	2015	2016	2017
Sum kollektivportefølje	72,0 mrd. kr	75,2 mrd. kr	82,8 mrd. kr
Årsresultat	752 mill. kr	353 mill. kr	525 mill. kr
Avkastning kollektivportefølje	5,1 %	5,3 %	9,2 %
Solvens I	320 %		
Solvens II u/overgangsregler		490 %	507 %
Solvens II m/overgangsregler		581 %	591 %

Kilde: Årsberetning 2016 og Årsberetning 2017

En kollektivportefølje er sparemidlene til forsikringer med avkastning som tilfaller kundene. Som tabell 1 viser, var selskapets kollektivportefølje på 82,8 milliarder kroner ved utgangen av 2017, en økning på vel 7,6 milliarder kroner fra 2016. Årsresultatet for 2017 var på 525 millioner kroner, en økning på 72 millioner kroner fra 2016. Avkastningen på kollektivporteføljen økte fra 5,3 prosent i 2016 til 9,2 prosent i 2017.

Solvenskapitaldekning er et uttrykk for virksomhetens evne til å dekke sine forpliktelser og angis som andel av minimumskravet i henhold til regelverket (fra og med 2016: Solvens II). Solvenskapitaldekningen var for selskapet i 2017 henholdsvis 591 prosent med overgangsregler og 507 prosent uten overgangsregler over minimumskravene i Solvens II. I 2016 var resultatene 581 prosent med overgangsregler og 490 prosent uten. I 2015 var det andre krav til solvenskapital (Solvens I), og selskapet oppfylte minimumskravet med 320 prosent.

Livsforsikringsselskaper er i hovedsak regulert gjennom finansforetaksloven, aksjeloven og forsikringsvirksomhetsloven, alle med tilhørende forskrifter. Regelverket setter særskilte rammer for og krav til forsikringsselskaper når det gjelder kapitalisering, virksomhetsstyring, kontroll, rapportering og tilsyn. Finanstilsynet er godkjennings- og tilsynsmyndighet og kan gi forsikringsselskapene pålegg dersom det avdekkes forhold som er i strid med gjeldende regelverk. Rammene for eierstyringen er derfor annerledes for eierstyringen av Oslo Pensjonsforsikring enn for kommunens øvrige aksjeselskaper.

Selskapet forvalter meget store verdier for Oslo kommune. Eventuelle tap i selskapets portefølje må dekkes av Oslo kommune, som uavhengig av selskapets kapital har ansvar for å oppfylle pensjonsforpliktelsene overfor de pensjonsberettigede. Selskapet på sin side er pålagt krav til kapitaldekning for å sikre at det skal være i stand til selv å møte pensjonsforpliktelsene de har påtatt seg til å betale ut pensjoner. Krav til selskapets kapitaldekning, beregninger av pensjonspremie og kostnader binder kapital og påvirker således Oslo kommunes aktivitet og regnskap.

3. Oslo kommunes eierstyring og oppfølging av selskapet

Bystyret ga 06.05.1997 (sak 220) byrådet fullmakt til å møte og stemme på Oslo kommunes vegne i generalforsamlinger i selskaper hvor kommunen eier aksjer. Denne fullmakten ble videredelegert til den enkelte byråd 27.06.1997 (sak 1425). Byråden for finans utøvde fullmakten på vegne av Oslo kommune overfor Oslo Pensjonsforsikring AS i undersøkelsesperioden 2016–2018.

Ansvar for oppfølging av selskapet var lagt til Seksjon for finans i Byrådsavdeling for finans. I seksjonen var finanssjefen og en ansvarlig medarbeider utpekt for oppfølging av selskapet.

3.1 Generalforsamling

3.1.1 Kriterier

Generalforsamlingens myndighet

- Eierbeslutninger og vedtak skal foretas på generalforsamlingen.

Avholdelse av generalforsamling

- Ordinær generalforsamling skal avholdes årlig, senest innen seks måneder etter utgangen av hvert regnskapsår.
- Innkalling med dagsorden og sakspapirer skal sendes minst en uke før møtet.
- Holdes generalforsamlingen som møte, skal styrelederen og daglig leder være til stede.

Saker som skal behandles på ordinær generalforsamling

- På den ordinære generalforsamlingen skal følgende saker behandles og avgjøres:
 - godkjenning av årsregnskap og årsberetning, herunder utdeling av utbytte
 - andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen, herunder valg av styre og revisor
 - godkjenning av revisors godtgjørelse

Protokoll for generalforsamlingen

- Det skal foreligge protokoll fra generalforsamlingen som inneholder
 - en fortegnelse over de møtende (kan også framgå av vedlegg). Dersom aksjonærer eller andre har møtt i henhold til fullmakt, skal det framgå at gyldig fullmakt er framlagt.
 - generalforsamlingens beslutninger
- Protokollen skal dateres, underskrives av styrets leder og minst en annen person valgt av generalforsamlingen.

3.1.2 Fakta

Generalforsamlingens myndighet

Eier og styret bekreftet i egenerklæringene at eierbeslutninger ble fattet i generalforsamlingen. En gjennomgang av tilgjengelig dokumentasjon, møtereferater, brev o.l. ga ikke indikasjoner på at eierbeslutninger ble fattet på annen måte.

Avholdelse av generalforsamling

Det ble avholdt ordinære generalforsamlinger i 2016, 2017 og 2018, alle i april måned. Innkallingene med saksdokumenter ble sendt cirka to uker før generalforsamlingene. Innkallingene inneholdt forslag til dagsorden med angivelse av saker og saksdokumenter.

Byråden for finans deltok på alle ordinære generalforsamlinger i undersøkelsesperioden. Byråden stilte med fem til seks rådgivere fra Byrådsavdeling for finans, deriblant kommunaldirektør (2016, 2018) og finanssjef (2016, 2017 og 2018). Fra selskapet møtte styreleder (2016 og 2017), administrerende direktør og finansdirektør (2016, 2017 og 2018). På generalforsamlingen i 2018 hadde styreleder sykefravær, og påtroppende styreleder møtte som observatør.

I 2017 og 2018 ble det avholdt ekstraordinære generalforsamlinger. En ekstraordinær generalforsamling ble avholdt som møte 14.09.2017 med valg av nytt styremedlem. I 2018 ble det avholdt to ekstraordinære generalforsamlinger, 08.11.2018 og 20.12.2018, som ble innkalt av styret og avholdt uten møte etter reglene i aksjeloven § 5-7 om forenklet generalforsamling.

Behandling av saker

Årsoppgjørene med årsberetning, regnskap og revisorberetning ble behandlet og godkjent i de ordinære generalforsamlingene. Generalforsamlingene behandlet også saker om disponering av overskudd, fastsettelse av godtgjørelse for styret, valg av styremedlemmer/leder og kontrollorgan og valg av revisor og fastsettelse av revisors godtgjørelse.

Ekstraordinær generalforsamling 08.11.2018 behandlet to styresaker: opptak av nytt ansvarlig lån og utdeling av tilleggsutbytte til eier. Generalforsamlingen vedtok styrets forslag. Finanstilsynet, som tilsyns- og godkjenningsinstans for Oslo Pensjonsforsikring AS, kunngjorde for selskapet i brev 17.12.2018 at opptak av nytt ansvarlig lån ikke ble godkjent. Ny ekstraordinær generalforsamling 20.12.2018 vedtok derfor å omgjøre vedtakene fra den ekstraordinære generalforsamlingen i november.

Protokoller

Protokoller for generalforsamlingene forelå og inneholdt informasjon om dato, hvem som deltok, agenda og vedtak. Protokollene fra de ordinære generalforsamlingene var undertegnet av valgt møteleder og byråden. Protokollene fra de ekstraordinære generalforsamlingene inneholdt informasjon om saker som ble vedtatt og undertegnet av byråden alene.

3.1.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Generalforsamlingene i selskapet ble i undersøkelsesperioden innkalt, gjennomført og protokollert i tråd med aksjelovens bestemmelser på de undersøkte områdene.

Ifølge egenerklæringene fra eier og selskapets styre ble eierbeslutninger kun gjort i generalforsamling.

3.2 Vedtekter og styrevalg

3.2.1 Kriterier

Vedtekter

- Vedtektene skal minst angi
 - selskapets foretaksnavn
 - den kommune i riket hvor selskapet skal ha sitt forretningskontor
 - selskapets virksomhet
 - aksjekapitalens størrelse
 - aksjenes pålydende (nominelle beløp)
- Vedtektene skal fastsette at styrets leder velges av generalforsamlingen.
- Vedtektene bør jevnlig vurderes og eventuelt oppdateres.

Styrevalg

- Eier bør evaluere selskapets styre opp mot fastsatte mål. Evalueringen bør ta utgangspunkt i rapporteringer, styrets egne evalueringer og kontakten for øvrig med selskapet.
- Eier skal sørge for at styrets totale kompetanse – formell og reell – vurderes ved oppnevning av nytt styre / nye styremedlemmer sett ut fra selskapets behov for kompetanse.
- Eier må sikre at kravene om representasjon av begge kjønn i styret overholdes.
- Eier må sikre at styremedlemmene gis nødvendig opplæring.

3.2.2 Fakta

Vedtekter

Gjeldende selskapsvedtekter ble vedtatt på generalforsamling 20.04.2017 og dekket minimumskravene i aksjeloven. I tillegg inneholdt vedtektene blant annet regler for styrets organisering med underutvalg, styrevalg og gjennomføring av generalforsamling, herunder valg av styreleder.

Eier og styret bekreftet i egenerklæringen at vedtektene vurderes ved behov. Siste vurdering av vedtektene ble gjort i forbindelse med generalforsamling i 2017. Da ble styrets oppgave å ansette og fastsette lønn for selskapets ansvarshavende aktuar strøket som følge av endringer i lov/forskrift/regelverk.

Styrevalg

Eier pekte i egenerklæringen på at styret hvert år gjennomførte egne evaluering, og på at styreleder ga en muntlig orientering til eier. Styret viste i egenerklæringen til styreinstruksen om at styret skal evaluere sitt arbeid en gang i året. Ifølge eier dekket evalueringen blant annet erfaringer med gjennomføringen av møtene, om retningslinjer og fullmakter var tilstrekkelig klare, kompetansen i styret og i selskapet, selskapets resultater og styrets vurdering av forbedringsområder.

Eier oppga i egenerklæringen at, basert på styrets egne evaluering, ble det vurdert endringer i styret når det gjaldt kompetanse innen forsikring og finans, kompetanse om kommunens organisering, risikostyring og kontroll. Eier vurderte om de til enhver tid sittende styremedlemmer hadde kompetanse innenfor de etterspurte fagområdene.

I henhold til vedtektene skulle generalforsamlingen velge minst fire av syv styremedlemmer, ett medlem skulle velges av den sammenslutningen som har flertallet av de pensjonsberettigede i kommunen, og minst to medlemmer skulle velges av ansatte dersom et flertall krevde det.

Eier oppga i egenerklæringen at to av de fire aksjonærvalgte styremedlemmene var på valg hvert år. I undersøkelsesperioden ble det valgt tre nye medlemmer i 2017 (ordinær og ekstraordinær generalforsamling). På ordinær generalforsamling i 2018 ble det valgt ny styreleder og ett styremedlem.

I selskapets årsberetninger framgår det at kvinnerepresentasjonen i styret i 2016 og 2017 var på fire av syv medlemmer, og per januar 2019 var tre av syv styremedlemmer kvinner.

Eier viste i egenerklæringen til at eier ikke systematisk hadde tilbudt opplæring av nye styremedlemmer, da det gjennomgående ble rekruttert medlemmer med styreerfaring. Eier var imidlertid kjent med at selskapet i undersøkelsesperioden hadde gjennomført kurs i styrearbeid i regi av Econa (tidligere Siviløkonomene, tilsluttet Akademikerne), og at samtlige styremedlemmer deltok.

3.2.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Vedtektene inneholdt alle elementer som følger av aksjeloven. Vedtektene beskrev i tillegg blant annet styrets organisering og oppgaver og at generalforsamlingen skal velge styreleder. Eier bekreftet at vedtektene vurderes etter behov.

Eier oppga å basere seg på styrets egenevaluering og selskapets resultater i sin vurdering av det til enhver tid sittende styrets kompetanse innenfor etterspurte fagområder og kunnskaper om kommunens organisering.

I undersøkelsesperioden var kjønnsbalansen i styret i tråd med kravene i aksjeloven § 20-6 første ledd punkt 3, jf. kommuneloven § 80 a punkt 1.

Eier hadde ikke systematisk tilbudt opplæring av nye styremedlemmer. Eier synes likevel å ha sikret nødvendig kompetanse gjennom rekruttering av styremedlemmer med styreerfaring, og eier var også kjent med selskapets kurs i styrearbeid som alle styremedlemmene var med på.

3.3 Mål for selskapet

3.3.1 Kriterier

- Eier bør ha satt klare mål og resultatmål, blant annet om effektiv drift.
- Eier bør sørge for at strategier, formål og mål formidles til andre selskaper i konsernet der det er relevant.

3.3.2 Fakta

Eier viste i egenerklæringen til byrådssak 73/99, om bakgrunnen for etableringen av selskapet, og byrådssak 102/013, om hensikten med sammenslåing av Oslo Pensjonsforsikring AS og Oslo forsikring AS, som var å forvalte kapitalen så effektivt som mulig. Eier hadde på dette grunnlag flere ganger gitt uttrykk for sine forventninger til selskapets styre, senest ved styrets seminar 14.12.2017. Forventningene til selskapet

gjentas årlig i forbindelse med at sak til bystyret med årsberetning og regnskap sendes til bystyret. Selskapet skal, i prioritert rekkefølge,

1. ikke drive virksomheten på en måte som betinger utforutsatte kapitaltilskudd fra eier
2. sørge for at kommunen realiserer så lave pensjonskostnader som mulig
3. søke å generere så høy avkastning som mulig gitt ovennevnte og innenfor mulighetsrommet som er definert av investeringsstrategiene

Eier bemerket til mål 3 at det har vært foretatt eksplisitte vedtak i generalforsamling i 2015 (eksklusjon av kullselskaper) og i generalforsamling 2018 (implementering av Oslomodellen vedrørende anskaffelsesstrategi og standard kontraktsvilkår).

Eier bekreftet i egenerklæringen at eiers mål og forventninger ble formidlet til styret, og at de gjaldt hele konsernet.

Styret pekte i egenerklæringen på at selskapet ble dannet for å ivareta kommunens pensjonsordning og pensjonsforpliktelser og å sikre en best mulig finansiering. Styret pekte også på at kommunen stiftet selskapet primært for å være kunde i det og ikke for eierskapet - eierskapet skulle sikre kommunens muligheter til å oppnå så lave pensjonskostnader som mulig. Styret er ansvarlig for strategien innenfor rammen av eiers uttrykte mål, sist uttrykt som forventninger til selskapet på møtet 14.12.2017 mellom finansbyråden og styret. I tillegg til eiers forventninger nevnt over hadde finansbyråden forventninger om god internkontroll og gjennomsiktighet i forholdet mellom styret og administrasjonen og en effektiv bruk av styrets kompetanse. Administrerende direktør viste til at selskapet har integrert en klimamodell i investeringsstrategien.

I møtet 14.12.2017 pekte styreleder på at finansbransjen er strengt regulert av lover og forskrifter, som i stor grad er EU-krav implementert i norsk rett, og at selskapet i de siste årene hadde jobbet mye med tilpasning til Solvens II-kravene, som er minimumskrav til kapitaldekning. Styreleder pekte videre på at målene oppfattes som entydige, men at selskapet må avveie ulike hensyn. Den sentrale avveiningen er mellom ønsket om god avkastning på sikt, som fordrer god soliditet, og mål om stabilitet, som gir forutsigbarhet i tilbakeføring til kundens premiefond.

3.3.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Eier hadde etter Kommunerevisjonens vurdering klargjort mål og forventninger til selskapet og konsernet.

3.4 Etisk regelverk og samfunnsansvar

3.4.1 Kriterier

- Eier bør følge opp at selskapet ivaretar sitt samfunnsansvar i tråd med byrådssak 273/11, herunder at selskapet
 - har utarbeidet et etisk regelverk som minst tilsvarende de etiske reglene for ansatte i Oslo kommune som bystyret har vedtatt
 - arbeider aktivt for å hindre misligheter og korrupsjon, og at driften er i samsvar med kommunens mål og interesser
 - har et avklart forhold til lov om offentlige anskaffelser
 - har planer og systemer for HMS-arbeid

- er bevisst sitt miljøansvar
- er bevisst på likestilling

3.4.2 Fakta

Eier viste i egenerklæringen til at generalforsamlingen i 2008 ba selskapet foreta en gjennomgang av sine etiske retningslinjer og å korrigere retningslinjene slik at de ikke var dårligere enn kommunens egne etiske regler. Selskapet bekreftet i brev datert 03.04.2009 at det ble gjort mindre endringer slik at selskapets regler var i tråd med kommunens.

Eier bekreftet at selskapet arbeidet for å hindre misligheter og korrupsjon. Eier viste videre til at selskapet, som forsikringsselskap, var underlagt blant annet hvitvaskingsloven som stiller særskilt strenge krav til risikobasert aktsomhet med rapporteringskrav til Økokrim ved mistenkelige transaksjoner.

Eier viste videre til at selskapet implementerte Oslomodellen i 2018. På generalforsamlingen i 2018 hadde eier en protokolltilførsel som ga uttrykk for et ønske om at selskapet i løpet av 2018 implementerte modellen. Styret viste i egenerklæringen til vedtak på møtet 28.09.2018 om å etterleve formålet og prinsippene i Oslomodellen for innkjøp i selskapets eiendomsportefølje.

Eier pekte også på at selskapet i 2017 implementerte strategi for bærekraftige investeringer. Selskapet ville følge Statens Pensjonsfond Utland sin eksklusjonsliste og ville i tillegg investere i selskaper med lavere karbonintensitet enn det Statens Pensjonsfond Utland gjorde. I årsberetning for 2017 gis det en oversikt over selskaper som Oslo Pensjonsforsikring hadde utelukket, og på hvilket grunnlag. Denne er gjengitt i tabell 2.

Tabell 2 Selskaper utelukket som investeringsobjekter

Selskaper utelukket på grunn av	Antall selskaper
produksjon av kull og kullbasert energi	91
alvorlig miljøskade	23
produksjon av klase- eller kjernevåpen	20
produksjon av tobakk	20
krenkelse av menneskerettigheter	4
krenkelse av individers rettigheter i krig og konflikt	2
grov korrupsjon	1
andre brudd på grunnleggende etiske normer	5

Kilde: Årsberetning 2017

I årsberetningen for 2017 var det også listet opp i alt 31 selskaper som Oslo Pensjonsforsikring unnlot å investere i på grunn av for høye CO₂-utslipp.

Styret bekreftet i egenerklæringen at selskapet ivaretok sitt samfunnsansvar på områdene arbeid for å hindre misligheter og korrupsjon, anskaffelser, planer og systemer for HMS-arbeid, miljøansvar og likestilling. Styret bekreftet også at selskapet hadde utarbeidet en rekke overordnende retningslinjer og rutiner. Når det gjaldt regler for offentlige anskaffelser, konkluderte styret i 2011 med at selskapet, basert på en vurdering fra advokatfirmaet BAHR, ikke var underlagt reglene for offentlige anskaffelser.

I årsberetningen for 2017 framgikk det for øvrig at av tolv personer med personalansvar var fem kvinner ved utgangen av året. I selskapet som helhet var det i 2017 en kvinneandel på 46 prosent. Selskapet har en lederhåndbok som redegjør for tiltak som skal fremme likestilling og forhindre forskjellsbehandling med referanse til diskrimineringslovgivningen.

3.4.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Eier hadde sikret seg at selskapet hadde et etisk regelverk som var minst like godt som kommunens eget, og at selskapet ivaretok sitt samfunnsansvar i tråd med kravene i byrådsak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*.

3.5 Kontaktmøter og rapportering

3.5.1 Kriterier

- Det bør gjennomføres jevnlig kontaktmøter/eiermøter mellom eier og selskapet for å informere eier om måloppnåelse og for å ta opp aktuelle problemstillinger for selskapet.
- Eier bør sikre seg nødvendig rapportering om selskapets måloppnåelse. Rapporteringen skal som minimum omfatte årsberetning, årsregnskap og kvartalsrapporter med regnskap.

3.5.2 Fakta

Eier og styret oppga i egenerklæringene at det rutinemessig var fire møter i året på administrativt nivå. På disse møtene møtte Byrådsavdeling for finans med kommunaldirektør, finanssjef med en spesialrådgiver, konsernbudsjettsjef og en spesialrådgiver fra seksjon for personalledelse. I tillegg deltok politisk ledelse på enkelte møter. Fra selskapet deltok administrerende direktør, direktør for bedriftskundeavdelingen og investeringsdirektør.

Møtene hadde fast agenda som blant annet inkluderte orienteringer om økonomisk status for selskapet og Oslo kommune, premie-/kostnadsutviklingen og resultater av investeringsvirksomheten. Kommunerevisjonen mottok referater fra kvartalsmøtene i undersøkelsesperioden.

I tillegg viste eier til etablert praksis med årlig møte med styreleder om styreevaluering og at finansbyråden inviteres til selskapets årlige styreseminar.

Eier oppga at det ikke ble fattet beslutninger på kvartalsmøtene, men at det i møtene kunne avdekkes spørsmål som krevde formell beslutning. Byrådsavdeling for finans utdypet følgende i e-post:

Slik formell beslutning dokumenteres i formell korrespondanse eller gjennom generalforsamlingsvedtak. Et eksempel på sistnevnte er førtidig innløsning av ansvarlig lån, som i første omgang ble drøftet i kvartalsmøter før det ble avholdt ekstraordinær generalforsamling. Tilfeller som dokumenteres i formell korrespondanse, men som ikke fordrer behandling i generalforsamling er lite aktuelt, men er likevel omtalt i egenerklæringen for å illustrere handlingsrommet, da dette på generelt grunnlag vil kunne omfatte implementering av ønsker og krav eier har til selskapet som er av en slik karakter at det ikke anses som nødvendig med behandling i generalforsamling.

Styret viste i egenerklæringen til at utover kvartalsvise møter ble det i tillegg gjennomført et eget møte 18.10.2017 med en særskilt gjennomgang for finansbyråden

om sammenhengen mellom risikoen i kapitalforvaltningen og risikoen for svingninger i pensjonskostnaden.

Eier viste i egenerklæringen til at selskapet rapporterte avkastning og soliditet i årsberetning, regnskap og kvartalsrapporter gjennom året. I tillegg rapporterte selskapet rutinemessig i kvartalsmøtene om premie- og kostnadsutviklingen på tjenstepensjonsområdet, og denne rapporteringen lå til grunn for byrådets budsjettforslag. Bystyrets budsjettvedtak er basert på at selskapet oppfyller målsettingene for avkastning.

Eier oppga at selskapet i tillegg ga løpende rapportering om status for implementering av ny strategi for bærekraftige investeringer, rapportering om selskapets porteføljesammensetning i lyset av Panamapapirene og en redegjørelse om konsekvenser av eventuelle markedsfall i forbindelse med Brexit.

3.5.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Eier hadde gjennomført rutinemessige kvartalsmøter med gjennomgang av selskapets status og resultater. I tillegg fikk eier nødvendig rapportering om måloppnåelse, blant annet gjennom årsrapporteringen med regnskap.

3.6 Opplysningsplikt overfor bystyret

3.6.1 Kriterier

- Byrådet skal fremme styrets årsberetning, årsregnskap og protokoll fra generalforsamling for aksjeselskaper som egne orienteringssaker til bystyret.
- Eier/byrådet bør informere bystyret om andre vesentlige saker som berører aksjeselskapene.

3.6.2 Fakta

Det framgår av protokollene fra bystyremøtene i juni 2016, 2017 og 2018 at selskapets årsberetninger og regnskaper med protokoller fra generalforsamlinger ble lagt fram for bystyret.

I tillegg viste eier til at det ble lagt fram tre saker for bystyret:

- Bystyresak 32/17 Endrede medlemsvilkår i Oslo kommunes pensjonsvedtekter, jf. byrådssak 252/16.
- Bystyresak 28/18 Rettstvist – Avtale om etterinnmelding i Oslo kommunes tjenstepensjonsordning, jf. byrådssak 5/18.
- Bystyresak 368/18 Budsjettjustering på grunn av økte skatteinntekter, endringer i rammetilskudd m.m., jf. byrådssak 265/18.

Protokollene fra finanskomiteen og bystyret viste at byrådets forslag ble enstemmig tiltrådt i alle sakene.

3.6.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Byrådet hadde lagt fram for bystyret årsberetninger med regnskaper og protokoller fra generalforsamlingene i undersøkelsesperioden og i tillegg lagt fram tre saker som vedrørte selskapet.

3.7 Ivaretagelse av særskilte føringer fra bystyret

Bystyret hadde ikke vedtatt særskilte føringer fra bystyret i undersøkelsesperioden 2016–2018.

4. Kommunerevisjonens konklusjoner

Kommunerevisjonen har vurdert om eierskapsutøvelsen i Oslo Pensjonsforsikring AS ble ivaretatt i tråd med aksjelov, bystyrets vedtak og forutsetninger og etablerte normer for god eierstyring i perioden 2016–2018.

Basert på gjennomgått informasjon er det Kommunerevisjonens vurdering at eierskapsutøvelsen var i tråd med kravene på de undersøkte områdene.

5. Uttalelser til rapporten og Kommunerevisjonens vurdering av disse

Rapporten ble sendt til byråden for finans til uttalelse 04.03.2019. Byråden avga sin uttalelse 18.03.2019. I dette kapitlet presenteres en oppsummering av uttalelsen og Kommunerevisjonens vurdering av denne. Uttalelsen følger i sin helhet i vedlegg 2.

5.1 Uttalelse fra byråden for finans

Byråden oppfatter det som nyttig at det gjennomføres tredjepartsvurdering som bekrefter at byråden forvalter eierskapet til Oslo Pensjonsforsikring AS på en hensiktsmessig og korrekt måte. Byråden anser rapportens konklusjoner som dekkende, og i tråd med byrådets oppfatning av hvordan eierskapsutøvelsen har blitt utført i undersøkelsesperioden.

5.2 Kommunerevisjonens vurdering

Kommunerevisjonen har ingen kommentarer til byrådets uttalelse til rapporten.

Referanser

a) Referanser fra Oslo kommune

Bystyresak 208/92 *Profesjonalisering av styrefunksjonen i Oslo kommune*

Bystyrets vedtak datert 17.02.1999 (sak 67) *Byrådets tertialrapportering til bystyret*

Byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*, tatt til orientering av bystyret 25.04.2012 (sak 98)

b) Oslo Pensjonsforsikring AS

Vedtekter

Protokoller fra generalforsamling 2016–2018

Egenerklæring fra eierrepresentant

Egenerklæring fra styret

Årsrapporter

Møtereferater fra kvartalsvise kontaktmøter, fagmøter m.m.

Etiske retningslinjer

Korrespondanse mellom Byrådsavdeling for finans og selskapet

c) Eksterne referanser

LOV 1997-06-13-44 *Lov om aksjeselskaper* (aksjeloven)

LOV-2005-06-10-44 *Lov om forsikringsvirksomhet* (forsikringsvirksomhetsloven)

KS: *Anbefaling om eierstyring, selskapsledelse og kontroll*. 2015

Vedlegg 1 Kriterier for eierskapskontroll

Vurderingskriteriene er målestokken som ligger til grunn for Kommunerevisjonens vurderinger av eierskapsutøvelsen. De mest sentrale kildene for vurderingskriteriene er disse:

- lov om aksjeselskaper
- lov om forsikringsvirksomhet
- bystyresak 208/92 *Profesjonalisering av styrefunksjonen i Oslo kommune*
- bystyrets vedtak datert 17.02.1999 (sak 67) *Byrådets tertialrapportering til bystyret*
- byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*, tatt til orientering av bystyret 25.04.2012 (sak 98)

I tillegg legger Kommunerevisjonen til grunn for vurderingskriteriene enkelte av KS' anbefalinger, som uttrykk for beste praksis, der kommunen ikke har lagt til grunn spesielle føringer for utøvelsen av eierskapet.

Generalforsamling

Kilder og utledning

Generalforsamlingen og dennes myndighetsutøvelse er regulert i aksjeloven kapittel 5. Denne eierskapskontrollen omfatter et utvalg av bestemmelsene vedrørende den ordinære generalforsamlingen.

Aksjeloven § 5-1. Generalforsamlingens myndighet

(1) Gjennom generalforsamlingen utøver aksjeeierne den øverste myndighet i selskapet.

I kommentarene til bestemmelsen (ref. Gyldendals rettsdata, note 648) heter det:

Bestemmelsen gir uttrykk for at generalforsamlingen er selskapets øverste myndighet. Generalforsamlingen kan dermed instruere de øvrige selskapsorganene, jf. Aarbakke m.fl. s. 314, 320. [...] Utenom generalforsamlingen har ingen aksjeeier rett til å instruere noe selskapsorgan, jf. Aarbakke m.fl. s. 315 og Andenæs s. 273-274. Aksjonærene er imidlertid ikke uten rett til å si fra om hva de ville gjort dersom det hadde vært generalforsamling. Slike signaler kan det være opportunt for ledelsen å etterleve, men de er ikke rettslig forpliktende.

I Oslo kommunes prinsipper for eierstyring er prinsipp 3 relevant for generalforsamlingen. Prinsippet lyder:

Eierbeslutninger og vedtak skal foretas på generalforsamlingen.

I byrådssaken ble det blant annet gitt følgende kommentarer til dette prinsippet:

Byrådet vil følge aksjelovens system om at eierbeslutninger gjøres i eierforumet som er generalforsamlingen. På den måte sikrer byrådet en ryddig rollefordeling mellom eier og selskapets organer.

Det framholdes videre at det skal være klare ansvarsforhold mellom styret og eier og dokumentasjon av / notoritet i vedtak og beslutninger som fattes. Begrunnelsen for prinsippet er at

[...] byrådet vil unngå at det utvikles en praksis med instruksjon utenom eierforumet. Slik praksis kan skape en uryddig ansvars- og rollefordeling mellom kommunen og selskapets organer (styre). Like viktig er mangelen på notoritet i slike styringskanaler. Manglende

dokumentasjon i form av protokoller m.v. kan medføre uklarhet om ansvarsforholdene i forhold til beslutninger som fattes.

Aksjeloven § 5-2. Aksjeeiernes møterett. Fullmektig

- (1) Aksjeeierne har rett til å møte i generalforsamlingen, enten selv eller ved fullmektig etter eget valg. Møteretten kan ikke begrenses i vedtektene.
- (2) Fullmektigen skal legge frem skriftlig og datert fullmakt. Hvis fullmakten legges frem ved bruk av elektronisk kommunikasjon, skal det være benyttet en betryggende metode for å autentisere avsenderen. Fullmakten anses å gjelde bare for førstkommende generalforsamling hvis det ikke går tydelig frem at noe annet er ment. Aksjeeieren kan når som helst kalle tilbake fullmakten. Første og annet punktum gjelder tilsvarende for tilbakekall av fullmakten.

§ 5-4. Ledelsens rett og plikt til å være til stede på generalforsamlingen

- (1) Holdes generalforsamlingen som møte, skal styrelederen og daglig leder være til stede. Ved gyldig forfall skal det utpekes en stedfortreder. Dersom samtlige aksjeeiere samtykker, kan det gjøres unntak fra første og annet punktum. Andre styremedlemmer kan være til stede på generalforsamlingen når generalforsamlingen holdes som møte.
- (2) Styremedlemmene og daglig leder har rett til å uttale seg på generalforsamlingen.

§ 5-5. Ordinær generalforsamling

- (1) Innen seks måneder etter utgangen av hvert regnskapsår skal selskapet holde ordinær generalforsamling.
- (2) På den ordinære generalforsamlingen skal følgende saker behandles og avgjøres:
 1. godkjenning av årsregnskapet og årsberetningen, herunder utdeling av utbytte;
 2. andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen.
- (3) Årsregnskapet, årsberetningen og eventuelt revisjonsberetningen skal senest en uke før generalforsamlingen sendes til hver aksjeeier med kjent adresse.

§ 5-7. Adgang til forenklet generalforsamlingsbehandling

Dersom ingen aksjeeiere motsetter seg det, kan en sak behandles på generalforsamlingen etter reglene i bestemmelsen her. Generalforsamlingen kan holdes uten fysisk møte, herunder ved hjelp av elektroniske hjelpemidler. For gjennomføring av forenklet generalforsamling gjelder følgende regler:

1. Samtlige aksjeeiere skal gis mulighet til å delta i behandlingen av saken på egnet måte.
2. Styremedlemmene og eventuelt daglig leder og revisor skal gis mulighet til å uttale seg om saken og kan kreve at saken behandles av generalforsamlingen i møte.
3. Styreleder eller den som generalforsamlingen velger til å lede generalforsamlingsbehandlingen, skal sørge for at det føres protokoll, jf. § 5-7 a.
4. Generalforsamlingen kan holdes uten å følge kravene i §§ 5-8 til 5-16.

§ 5-7 a. Protokoll ved forenklet generalforsamlingsbehandling

- (1) Protokollen skal angi at saken er behandlet etter § 5-7.
- (2) Generalforsamlingens beslutning skal inntas i protokollen. I selskap med flere enn én aksjeeier skal protokollen angi antallet avgitte stemmer og hvor mange aksjer som har stemt for og imot beslutningen. I den utstrekning dette er relevant, skal det også angis hvilken

andel av aksjekapitalen de avgitte stemmer representerer. En fortegnelse over hvilke aksjeeiere som har deltatt i behandlingen av saken, skal inntas i eller vedlegges protokollen.

(3) Protokollen skal dateres og signeres av den som er styrets leder på signeringstidspunktet eller av den som generalforsamlingen utpeker. Protokollen skal sendes til samtlige aksjeeiere.

§ 5-9. Myndighet til å innkalle til generalforsamling

(1) Generalforsamlingen innkalles av styret.

§ 5-10. Krav til innkallingen

(1) Generalforsamlingen innkalles ved skriftlig henvendelse til alle aksjeeiere med kjent adresse. Innkallingen skal angi tid og sted for møtet. Selskapet kan ikke kreve noen form for godtgjøring for utsendelsen av innkallingen.

(2) Innkalling til generalforsamlingen skal være sendt senest en uke før møtet skal holdes, om ikke vedtektene setter en lengre frist. En slik vedtektsbestemmelse gjelder ikke ved innkalling som foretas på bakgrunn av krav etter § 5-6 annet ledd.

(3) Innkallingen skal i et forslag til dagsorden bestemt angi de saker som skal behandles på generalforsamlingen. Forslag om å endre vedtektene skal gjengis i innkallingen. Styret skal utarbeide forslag til dagsorden i samsvar med det som er bestemt i loven og vedtektene.

§ 5-13. Fortegnelse over aksjeeierne på møtet

Den som åpner møtet, skal før første avstemning opprette en fortegnelse over de aksjeeiere som har møtt, enten selv eller ved fullmektig. Fortegnelsen skal angi hvor mange aksjer og stemmer hver av dem representerer. Fortegnelsen skal anvendes inntil den måtte bli endret av generalforsamlingen.

§ 5-16. Protokoll

(1) Møtelederen skal sørge for at det føres protokoll for generalforsamlingen.

(2) I protokollen skal generalforsamlingens beslutning inntas med angivelse av utfallet av avstemningene. Protokollen skal angi antallet avgitte stemmer, og hvor mange aksjer og hvilken andel av aksjekapitalen de avgitte stemmene representerer, samlet og for og mot den enkelte beslutningen, i den utstrekning dette er relevant for utfallet av avstemningen. Fortegnelsen over de møtende etter § 5-13 skal inntas i eller vedlegges protokollen.

(3) Protokollen undertegnes av møtelederen og minst en annen person valgt av generalforsamlingen blant dem som er til stede. Protokollen skal holdes tilgjengelig for aksjeeierne hos selskapet og oppbevares på trykksikker måte.

§ 7-1. Generalforsamlingens valg av revisor

(1) Generalforsamlingen skal velge én eller flere revisorer, og kan velge én eller flere vararevisorer.

(2) Revisors godtgjørelse skal godkjennes av generalforsamlingen.

Kriterier

Generalforsamlingens myndighet

- Eierbeslutninger og vedtak skal foretas på generalforsamlingen.

Avholdelse av generalforsamling

- Ordinær generalforsamling skal avholdes årlig, senest innen seks måneder etter utgangen av hvert regnskapsår.

- Innkalling med dagsorden og sakspapirer skal sendes minst en uke før møtet.
- Holdes generalforsamlingen som møte, skal styrelederen og daglig leder være til stede.

Saker som skal behandles på ordinær generalforsamling

- På den ordinære generalforsamlingen skal følgende saker behandles og avgjøres:
 - godkjenning av årsregnskap og årsberetning, herunder utdeling av utbytte
 - andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen, herunder valg av styre og revisor
 - godkjenning av revisors godtgjørelse

Protokoll for generalforsamlingen

- Det skal foreligge protokoll fra generalforsamlingen som inneholder
 - en fortegnelse over de møtende (kan også framgå av vedlegg). Dersom aksjonærer eller andre har møtt i henhold til fullmakt, skal det framgå at gyldig fullmakt er framlagt.
 - generalforsamlingens beslutninger
- Protokollen skal dateres, underskrives av styrets leder og minst en annen person valgt av generalforsamlingen.

Vedtekter

Kilder og utledning

Minstekravene til vedtektene for aksjeselskaper er gitt i aksjeloven § 2-2:

§ 2-2. Minstekrav til vedtektene

(1) Vedtektene skal minst angi:

1. selskapets foretaksnavn;
2. den kommune i riket hvor selskapet skal ha sitt forretningskontor;
3. selskapets virksomhet;
4. aksjekapitalens størrelse, jf. § 3-1;
5. aksjenes pålydende (nominelle beløp), jf. § 3-1

For livsforsikringsselskaper gjelder i tillegg etter livsforsikringsloven § 3-2 at

[e]t forsikringsselskaps vedtekter skal godkjennes av Kongen og kan ikke endres uten godkjenning av Kongen.

og

[v]edtektene i et livsforsikringsselskap skal inneholde regler om fastsettelse av utbytte på aksje- eller garantikapitalen.

KS' anbefaling nummer 5:

Kommunestyret skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.

Dette omfatter også selskapets vedtekter.

Det følger videre av byrådssak 273/11 (kommentarene til prinsipp 8) at

[b]yrådet er opptatt av å sikre at styret ivaretar en uavhengig kontrollfunksjon overfor selskapets ledelse på vegne av eierne. Styrets leder har en særlig viktig rolle i dette arbeidet og byrådet vil derfor at styrets leder skal velges av generalforsamlingen i selskaper den har eierandeler i. Bestemmelser om dette bør derfor tas inn i selskapenes vedtekter, der dette ikke allerede er tilfellet.

Kriterier

- Vedtektene skal minst angi
 - selskapets foretaksnavn
 - den kommune i riket hvor selskapet skal ha sitt forretningskontor
 - selskapets virksomhet
 - aksjekapitalens størrelse
 - aksjenes pålydende (nominelle beløp)
 - regler for fastsettelse av utbytte på aksje- eller garantikapitalen
- Vedtektene skal fastsette at styrets leder velges av generalforsamlingen.
- Vedtektene bør jevnlig vurderes og eventuelt oppdateres.

Nærmere om eiers styrevalg – oppnevning av nytt styre / nye styremedlemmer**Kilder og utledning**

Det er generalforsamlingen som velger styre, jf. aksjeloven § 6-3. Dersom selskapet har bedriftsforsamling, vil det normalt være denne som velger styret.

Det følger av kommuneloven § 80 a at reglene i aksjeloven § 20-6 om representasjon av begge kjønn i styret gjelder tilsvarende for aksjeselskaper hvor kommuner og fylkeskommuner til sammen eier minst to tredeler av aksjene i selskapet. I § 20-6 står blant annet dette:

- a) Har styret to eller tre medlemmer, skal begge kjønn være representert.
- b) Har styret fire eller fem medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst to.
- c) Har styret seks til åtte medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst tre.
- d) Har styret ni medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst fire, og har styret flere medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst 40 prosent.

Bystyret vedtok i bystyresak 208/92 blant annet følgende:

Ved oppnevning av nye styreverv ved Oslo kommunes aksjeselskaper, særbedrifter og sykehus legges kompetansemessige kriterier til grunn, i tråd med det som er beskrevet i denne sak.

I byrådssak 273/11 Oslo kommunes prinsipper for eierstyring av selskaper framgår følgende i prinsipp 6:

Styrets sammensetning skal kjennetegnes av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra selskapets egenart.

Det står videre i byrådssak 273/11 at

[b]ystyret har vedtatt at rekruttering til styreverv i aksjeselskaper skal skje på grunnlag av fagkompetanse og ikke pga. politiske verv eller bakgrunn, jf. bystyresak 208/92 og bystyremelding 2/95. Videre fastslår reglementet for bystyret og byrådet at sittende medlemmer av bystyret og byrådet ikke kan ha styreverv i selskaper eid av kommunen.

Byrådets mål ved valg av styrer er å sette sammen styrekollegier som er best mulig kvalifisert og egnet til å ivareta selskapets formål, virksomhetsområde og kommunens mål for selskapet. Byrådet vil derfor vektlegge og sette sammen profesjonelle styrer der styremedlemmene velges på bakgrunn av fagkompetanse og selskapets behov for kompetanse. Det er styrets totale kompetanse som er grunnlaget for vurderingen, både formell og reell kompetanse. Normalt er det behov for administrasjons-/ lederkompetanse, økonomi/ finanskompetanse og bransje-/ markedskompetanse. Også juridisk kompetanse og god kjennskap til kommunen kan i noen tilfeller være ønskelig/nødvendig. Annen spisskompetanse kan variere fra selskap til selskap.

Byrådet vil ved utvelgelse og sammensetning av styrer se hen til en god balanse mellom kontinuitet i styrets arbeid og behovet for nødvendig fornyelse. Videre vil kommunen vektlegge mangfold, bl.a. i form av balansert kjønnsfordeling, jf. reglene i kommuneloven om kjønnsbalanse i styrene i selskaper eid av kommuner.

I kommentarene til prinsipp 1 heter det blant annet dette:

Byrådet vil måle og evaluere selskapenes styrer i forhold til fastsatte mål ut fra rapporteringen og kontakten for øvrig med selskapene.

Kommunerevisjonen legger til grunn at dette innebærer noe mer enn kun å vurdere selskapets resultater. Kommunen som eier forventer at styret skal evaluere eget arbeid og arbeidsform jevnlig, se siste setning i kommentarene til prinsipp 9. Eiers evaluering av styret må/bør derfor også omfatte styrets arbeid, og eier bør blant annet basere seg på styrets egne evalueringer.

KS' anbefaling nummer 9:

Det er eiers ansvar å sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskaps virksomhet. Det anbefales at kommunen sikrer opplæring av styremedlemmene.

Kriterier

- Eier bør evaluere selskapets styre opp mot fastsatte mål. Evalueringen bør ta utgangspunkt i rapportering, styrets egne evalueringer og kontakten for øvrig med selskapet.
- Eier skal sørge for at styrets totale kompetanse – formell og reell – vurderes ved oppnevning av nytt styre / nye styremedlemmer sett ut fra selskapets behov for kompetanse.
- Eier må sikre at kravene om representasjon av begge kjønn i styret overholdes.
- Eier må sikre at styremedlemmene gis nødvendig opplæring.

Mål for selskapet

Kilder og utledning

I byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper* heter det i punkt 1, Innledning, side 2:

Kommunen som eier fastsetter mål og rammer for selskapenes virksomhet gjennom vedtekter, beslutninger på generalforsamlinger, eierstrategier og oppdragsbrev/ bestillingsbrev.

Videre heter det:

Det er utarbeidet eierstrategier for noen selskaper, mens andre får styringssignaler gjennom tildelingsbrev (for eksempel Ruter), bestilling av tjenester eller krav til avkastning på forvaltet kapital (for eksempel forsikringsselskapene).

Byrådssaken fastsetter således ikke at mål og rammer for selskapet bør samles i en eierstrategi.

I byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper* er resultatmål omtalt på side 6:

Prinsipp 1: Kommunen vil sette resultatmål for selskapene. Styret har ansvar for å realisere resultatmålene.

Prinsippet fastslår at kommunen vil være en tydelig eier som setter mål og stiller krav til selskapenes styrer og ledelse. Målene/ kravene må imidlertid tilpasses kommunens formål med eierskapet i det enkelte selskap. Styret har det fulle ansvar for forvaltningen av selskapet og derved også ansvaret for å realisere eiernes målsettinger. Byrådet vil derfor blant annet arbeide for å gi selskapene klare og mest mulig entydige formål, eksempelvis gjennom en klart avgrenset kjernevirksomhet, jf. selskapenes vedtekter.

På side 7 i byrådssaken er målene for selskaper der Oslo kommune har sektorpolitiske mål, nærmere omtalt. Her heter det:

For selskaper der kommunen har sektorpolitiske formål med sitt eierskap vil byrådet stille krav om effektiv drift, og at driften av selskapene skjer etter bedriftsøkonomiske prinsipper. Byrådet vil også stille andre mål/krav til disse selskapene, eksempelvis produksjons- eller produktivitetsmål. Det kan skje gjennom bruk av ulike styringsvirkemidler som eksempelvis vilkår i avtaler om tjenestekjøp, eller tildelingsbrev til selskaper som mottar tilskudd fra kommunen.

Byrådssak 273/11 slår videre fast at prinsippene for eierstyring i utgangspunktet gjelder alle aksjeselskaper kommunen har eierskap i. Utøvelsen må imidlertid tilpasses kommunens mål med eierskapet og eierandelen i det enkelte selskap. I den grad kommunens mål for selskapet er avhengig av aktivitet og måloppnåelse i datterselskaper, legger Kommunerevisjonen derfor til grunn at kommunen som eier bør sørge for at målene også formidles til disse selskapene i konsernet.

I KS' anbefaling nummer 5 heter det blant annet:

Kommunen bør ha en åpen og klart uttrykt eierstrategi for sitt eierskap i ulike selskaper.

Kriterier

- Eier bør ha satt klare mål og resultatmål, blant annet om effektiv drift.
- Eier bør sørge for at strategier, formål og mål formidles til andre selskaper i konsernet der det er relevant.

Etisk regelverk og samfunnsansvar

Kilder og utledning

Byrådet har fastsatt etiske regler for ansatte i kommunen, jf. byrådssak 1189/07. Videre vedtok bystyret 13.06.2012 enstemmig at kommunen skal følge FN Global Compact. Kommunen er også medlem av Transparency International Norge. Slik deltakelse medfører blant annet krav til kommunens innkjøpspolitikk og antikorrupsjonsarbeid.

Prinsipp 2 i Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper (byrådssak 273/11) fastslår at selskapene skal være bevisste sitt samfunnsansvar. Kjerneverdier er blant annet å verne om miljøet og sikre gode sosiale forhold. Det framgår av byrådssaken at eier forventer

- at selskapene skal ha etiske regler som minst tilsvarer kommunens etiske regler, jf. bystyrevedtak 392/07 (og byrådssak 1189/07)
- at selskapene skal arbeide aktivt for å hindre misligheter og korrupsjon, og at styrene iverksetter tiltak, rutiner og systemer som sikrer en forsvarlig økonomistyring og god intern kontroll i selskapene
- at selskapene skal bidra til økt verdiskaping ved å gjennomføre gode prosesser ved anskaffelser. Styrene må avklare om selskapet omfattes av lov om offentlige anskaffelser, og eventuelt påse at dette regelverket etterleves.
- at selskapene har planer og systemer for HMS-arbeidet, og at det gjøres et systematisk arbeid for å sikre et godt og trygt arbeidsmiljø. Det samme gjelder sikkerhet for befolkningen for øvrig. Fokus skal være på forebyggende tiltak.
- at selskapene skal være bevisste sitt miljøansvar med effektiv bruk av ressursene og minimalisering av påvirkning på det ytre miljø (miljøeffektiv drift). Selskapene oppfordres til å miljøsertifisere egen virksomhet. Ved anskaffelser skal selskapene være bevisste de miljømessige konsekvenser av anskaffelsen og stille miljøkrav til sine leverandører.
- at selskapene/styrene er bevisste på likestilling (kjønn, minoriteter, eldre og yrkeshemmede) i forvaltningen av selskapene
- at selskapene sikrer egen drift, egne ansatte og eget nærmiljø mot ulykker, det vil si har god sikkerhetskultur

Byrådet forventer at styrene tar temaene inn i årsplanene for styret og har en planmessig behandling av hvert enkelt tema i løpet av året. Byrådet forventer at selskapene redegjør for sitt arbeid på disse områdene i årsberetningen, og påpeker at temaene også bør være en del av den ordinære kommunikasjonen mellom kommunen og selskapene.

Som tidligere omtalt slår byrådssak 273/11 fast at prinsippene for eierstyring i utgangspunktet gjelder alle aksjeselskaper kommunen har eierskap i, men at utøvelsen må tilpasses kommunens mål med eierskapet og eierandelen i det enkelte selskap. Kommunerevisjonen legger derfor til grunn at forventningene omtalt i dette også gjelder datterselskaper der kommunen har bestemmende innflytelse.

KS' anbefaling nummer 18 fastslår at

[e]ier bør påse at selskapsstyret utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften.

Kriterier

- Eier bør følge opp at selskapet ivaretar sitt samfunnsansvar i tråd med byrådssak 273/11, herunder at selskapet
 - har utarbeidet et etisk regelverk som minst tilsvarer de etiske reglene for ansatte i Oslo kommune som bystyret har vedtatt
 - arbeider aktivt for å hindre misligheter og korrupsjon, og at driften er i samsvar med kommunens mål og interesser
 - har et avklart forhold til lov om offentlige anskaffelser
 - har planer og systemer for HMS-arbeid
 - er bevisst sitt miljøansvar
 - er bevisst på likestilling

Kontaktmøter og rapportering om måloppnåelse mv.

Kilder og utledning

I byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper* heter det i kommentarene til prinsipp 1, på side 7, følgende:

Byrådet forventer rapportering om selskapets måloppnåelse gjennom årsberetning, årsregnskap og i kvartalsrapporter med regnskap. Kommunen vil fastsette særskilte krav til rapportering fra selskaper som mottar tilskudd fra kommunen. Gjennom kontaktmøter med selskapene kan byrådet bli informert om måloppnåelsen og aktuelle problemstillinger, jf. pkt. 4.3 nedenfor. Byrådet vil måle og evaluere selskapenes styrer i forhold til fastsatte mål ut fra rapporteringen og kontakten for øvrig med selskapene.

Gjennom kontaktmøter med selskapene kan byrådet bli informert om måloppnåelsen og aktuelle problemstillinger, jf. pkt. 4.3 nedenfor.

Og i punkt 4.3 i tilknytning til prinsipp 3 (Eierbeslutninger og vedtak skal foretas på generalforsamlingen), på side 9, heter det:

For gjensidig informasjonsutveksling og diskusjon mellom kommunen og selskapene om selskapenes resultater, utvikling og planer er det hensiktsmessig å etablere jevnlig kontaktmøter. Det kan også arrangeres eier-/ strategiseminarer der eier møter selskapets styre og daglige ledelse til samtaler om strategiske planer og eiers synspunkter på disse. Dialogen mellom eier og styre er også nødvendig ved viktige, prinsipielle og/eller strategiske beslutninger.

Ettersom prinsippene gjelder alle selskaper der kommunen har eierskap, legger Kommunerevisjonen til grunn at kommunen som eier bør sørge for rapportering av relevant informasjon fra datterselskaper der kommunen har bestemmende innflytelse.

I KS' anbefaling nummer 6 heter det blant annet:

KS anbefaler at det jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til god eierstyring og kommunikasjon med selskapet. Et eiermøte er et møte mellom representanter fra kommunen som eier, styret og daglig leder for selskapet.

og

Et eiermøte er ikke lovregulert og er bare en uformell arena der det ikke skal treffes vedtak. I tillegg bør det ikke legges føringer eller «gis signaler» i eiermøtene som kan anses å gripe inn i styrets myndighetsområde. Eiermøtene er uforpliktende for eierne og selskapet.

Kriterier

- Det bør gjennomføres jevnlig kontaktmøter/eiermøter mellom eier og selskapet for å informere eier om måloppnåelse og for å ta opp aktuelle problemstillinger for selskapet.
- Eier bør sikre seg nødvendig rapportering om selskapets måloppnåelse. Rapporteringen skal som minimum omfatte årsberetning, årsregnskap og kvartalsrapporter med regnskap.

Opplysningsplikt overfor bystyret

Kilder og utledning

- Bystyrets vedtak fra 17.02.1999 (sak 67) om byrådets tertialrapportering til bystyret slår fast dette:

Byrådet skal sørge for ivaretagelse av opplysningsplikten til bystyret ved fremming av årsberetning, referat fra generalforsamling og regnskap for aksjeselskapet som egne orienteringssaker til bystyret.

Kommunerevisjonen legger til grunn at vedtaket innebærer at opplysningsplikten overfor bystyret primært ivaretas gjennom å fremme selskapets årsberetning og regnskap samt referat fra generalforsamling. I tillegg synes det rimelig å forutsette at bystyret også skal holdes informert om andre vesentlige saker. Kommunerevisjonen legger videre til grunn at kravet gjelder for aksjeselskaper der kommunen eier alle eller et flertall av aksjene.

Kriterier

- Byrådet skal fremme styrets årsberetning, årsregnskap og protokoll fra generalforsamling for aksjeselskaper som egne orienteringssaker til bystyret.
- Eier/byrådet bør informere bystyret om andre vesentlige saker som berører aksjeselskapene.

Vedlegg 2 Uttalelse fra byråden for finans

Oslo kommune
Byrådsavdeling for finans

Kommunerevisjonen
Fredrik Selmers vei 3
0663 OSLO

Unntatt offentlighet

Offl § 5 andre ledd

Dato: 18.03.2019

Deres ref:
18/00732-11

Vår ref (saksnr):
201808097-7

Saksbeh:
Eirik Ese, 23 46 14 07

Arkivkode:
126

EIERSKAPSKONTROLL I OSLO PENSJONSFORSIKRING AS - RAPPORT TIL UTTALELSE

Vi viser til oversendelse av rapport til uttalelse fra Kommunerevisjonen den 04.03.2019. De opplistede spørsmålene besvares i det etterfølgende.

1. *Har informasjonen om prosjektets hensikt vært tilstrekkelig klar?*
Ja
2. *Har byråden kommentarer til prosjektets metode, anvendte kilder eller data som kan ha betydning for rapportens konklusjoner? I tilfelle hvilke?*
Nei
3. *Har byråden kommentarer til kriteriene for eierskapskontroll som ligger til grunn for våre konklusjoner? I tilfelle hvilke?*
Nei
4. *Hva er byrådets samlede vurdering av rapportens konklusjoner?*
Rapportens konklusjoner anses som dekkende, og i tråd med byrådets oppfatning av hvordan eierskapsutøvelsen har blitt utført i undersøkelsesperioden.
5. *Oppfattes rapporten som nyttig for byråden? Oppgi begrunnelse hvis dette ikke allerede har fremkommet som svar på ovenstående spørsmål.*
Ja, det oppfattes som nyttig at det gjennomføres tredjepartsvurdering som bekrefter at byråden forvalter eierskapet til Oslo Pensjonsforsikring AS på en hensiktsmessig og korrekt måte.
6. *Hvordan vurderes rapportens oppbygning og språkbruk?*
Rapporten vurderes å være logisk oppbygd, godt disponert og språklig lett tilgjengelig.

Byrådsavdeling for finans

Postadresse:
Rådhuset, 0037 Oslo

E-post: postmottak@byr.oslo.kommune.no
Org.nr.:

Med hilsen

Robert Steen
finansbyråd

Godkjent elektronisk

Oslo kommune
Kommunerevisjonen

Grenseveien 88, 0663 OSLO
Telefonnummer: 23 48 68 00
Telefaksnummer: 23 48 68 01

www.krv.oslo.kommune.no
postmottak@krv.oslo.kommune.no